

1945, 26. duben. Košice. — Komentář ústředního orgánu KSS „Pravdy“ k otázce pozemkové reformy, směřující proti buržoazní argumentaci a pokusům o sabotáž agrárních demokratických přeměn, prováděných ve prospěch pracujícího rolnictva.¹

Nefalšovaná pozemková reforma.

Pozemková reforma, uzákonená Slovenskou národnou radou, je najväčšia sociálna reforma

tyčuje si od začiatku za cieľ napomáhať Národnému frontu a byť všemožne nápomocný bojujúcim armádám. V tomto smysle začína nár. výbor svoju prácu a hneď aj mobilizuje pracovné sily a vzdor tomu, že obec má len 558 duší, vysiela priemerne dostačujúci počet pracovných síl do Popradu, Svitú a na odpratávacie práce na okolité hradske, ktoré boli zatarasené nemeckými okupantami. MNV zorganizoval zásobovanie voj. nemocníc mliekarskými výorbkami, vajcami a mäsom v tatranských sanatóriách a nemocnice vo Svite. Poskytol v 58 prípadoch krmivo pre kone ČA, Čsl. vojska vo väčšej miere. Previedol sber obilín pre postupujúce vojská. Vyslal povozky pre voj. účele vždy k uspokojenosti voj. veliteľstiev. Naši furmani prevážali voj. nemocnicu zo Svitú do Turč. Sv. Martina, boli viackrát v Zakopanom, Lipt. Sv. Mikuláši, v Ružomberku a v Novom Targu. Mimo toho povozky vypomáhali pri opravných prácach a stavaní mostov, pri svázaní dreva z tatranských kotlín. Z obce pod dozorom nár. výboru bolo k odvodu do Popradu predvedeno 34 odvodu povinných brancov, takže dnes bránia záujmy nášho štátu a bojujú proti fašistom viaceri mladí branci našej obce. Založený bol roľnícky výbor, pričlenený k nár. výboru, ktorý tiež sľubne začal svoju činnosť a takto odbremenil nár. výbor od starosti zásobovania armád, keďže roľnícky výbor si túto povinnosť vzal za svoju... Národný výbor prevzal do svojej právomoci správu obce a obecné hospodárstvo.“

Konečne osada Svit měla již za povstání svůj revoluční národní výbor. Po osvobození Rudou armádou byl 10. února ustaven dočasný národní výbor, který byl pak po příchodu předsedy revolučního národního výboru reorganizován. „Činnost dočasného národního výboru sa niesla v znamení odstraňovania škôd, uvedenia tovarne do chodu a očistenia politického života vo Svite. Bola zorganizovaná miestna milícia, nadviazala sa spolupráca s Červenou armádou a Československým armádnym sborom. Bolo treba zachraňovať po dedinách rozvláčeného firemného a súkromného majetku [sic!]. Vzaly sa do úschovy rádioprijímače a zbrane. Vybavily sa reklamácie potrebných ľudí pre závod. Zreorganizovalo sa závodné hasičstvo a ZPO. Po uvoľnení školskej budovy započalo sa vyučovanie na ľudovej škole. Vyšetrovala sa politická spoľahlivosť členov MNV.“

5. března pak byly provedeny volby stálého místního národního výboru, jehož složení bylo 10:15 pro KSS. „Takto zvolený národný výbor prehlásil osadu Svit za politicky samostatnú obec. Reorganizoval miestnu milíciu, zaistil majetky po Nemcoch, Maďaroch a kolaborantoch. Previedol potrebné opatrenie v rámci zásobovania obyvateľov osady Svit. Všetka táto činnosť miestneho národného výboru niesla sa v znamení krajšej budúcnosti Slovenska v sociálne spravodlivej a ľudovo demokratickej Československej republike“.

¹ Článek „Nefalšovaná pozemková reforma“ byl první otevřenou polemikou s názory a snahami, které chtěly znovu opakovat historii zfalšované pozemkové reformy z doby po první světové válce. Četnější komentáře a polemiky na toto téma začala uveřejňovat košická Pravda [resp. Východoslovenská Pravda] až po 10. květnu 1945. Bratislavská Pravda přinesla článek tohoto druhu po první 28. dubna. V článku nazvaném „Ako si veľkostatkári predstavujú slobodu!“ pranýřovala prípad veľkostatkára v levickém okrese, který se vetřel do okresního národního výboru, svolával v rámci okresu tajné schůzky agrárníků a dával jim pokyny, jak se zmocnit vlády v národních výběrech, využíval své funkce k sabotování pozemkové reformy. V závěru článku, vyvozuje z případů levického veľkostatkáře obecné závěry, obracela se Pravda na pracující rolníky a dělníky s naléhavou výzvou.

„Je iba na robotníkoch a malých roľníkoch po našich dedinách, aby sa nedali terorizovať veľkostatkármi, aby Národné výbory vzali skutočne do svojich rúk a vylúčili z vedenia verejných vecí ľudí, ktorí svoj osobný prospech kládli vždy a kladú pred záujmy pracujúcich vrstiev nášho národa.“

Je iba na našich malých roľníkoch a poľnohospodárskych robotníkoch, aby si ihneď — podľa nariadenia SNR — zvolili roľnícke komisie a hneď konfiškované veľkostatky rozdelili a nečakali, kým pán veľkostatkár dá k tomu svoj veľkopanský súhlas. Keď budú v Národných výboroch robotníci a roľníci a čestní živnostníci a inteligenti, budú Národné výbory skutočným demokratickým orgánom ľudu. Keď však tam budú sedieť veľkostatkári typu p. Fojtíka, nemalo smyslu celé naše národné povstanie, všetky obeť a celé oslobodenie Červenou armádou. Teraz je čas robiť poriadky po dedinách a mestách. Je čas, aby robotníci a roľníci prevzali vládu do svojich rúk a nedali sa pri voľbách do Národných výborov ošmeknúť na „demokratické“ reči pánov veľkostatkárov.

Pracujúci ľud musí všade bdieť nad tým, aby do Národných výborov nedostali sa elementy kompromitované a prot ľudové a aby dnes reakcia nepoužila týchto ľudových orgánov v svoj prospech. Základy ľudovodemokratickej ČSR budú iba vtedy pevné, keď budú budované v Národných výboroch na ľuďoch čestných a pracujúcich. Preto pozor na prsty veľkostatkárov, bankárov, kolaborantov a oportunistov pri voľbách do Národných výborov.“

našich čias. Jej význam bol vysoko zhodnotený nielen našimi politickými činiteľmi domácimi a zahraničnými, ale — a to je hlavné — našim drobným pracujúcim človekom, našou slovenskou dedinou. Slovenskí roľníci, bezzemkovia a deputátnici otvorene a manifestačne prejavujú radosť. Milovali vždy slovenskú pôdu a milujú ju dnes viac, keď sa stáva ich vlastníctvom. Vedia i to, že slovenská pôda čaká na ich pracovité mozolnaté ruky. S veľkou ochotou a vervou púšťajú sa do práce na majetkoch, z ktorých boli vyhnaní maďarskí, nemeckí a zradcovskí páni. Pôda sa všade starostlivo a dôkladne obrába.

Spolu s roľníkmi teší sa pozemkovej reforme celý pracujúci ľud Slovenska, a to nielen dedina, ale i mesto, nielen roľníci, ale i robotníci. Uspokojenie medzi roľníctvom je i v tom smere, že pozemková reforma neprevádza sa byrokraticky, ale že ju prevádza sám ľud pomocou svojich ľudových orgánov, národných výborov a roľníckych komisií. Sme presvedčení, že tento spôsob je pre dnešné časy najvhodnejší, umožní najrýchlejšie a najspravodlivejšie prevedenie pozemkovej reformy.

Pri všetkej tejto radosi z konfiškovania a rozdeľovania nepriateľskej pôdy badať i také zjavy, ktoré svedčia o tom, že predsa nie všetci, ktorí dnes žijú na oslobodenej slovenskej zemi, majú radosť z pozemkovej reformy. Niektorí ľudia v rôznych formách a rôznym spôsobom zdôvodňujú svoju obavu nad škodlivými vrah výsledkami, ktoré bude mať pre nás pozemková reforma. Najčastejšie a najhlasnejšie sú proti pozemkovej reforme stavané dôvody hospodárske. Je potrebné vrah zachovať hospodársku kontinuitu, urýchlená pozemková reforma tu môže narobiť, podľa ich mienky, veľké škody. Aké smiešne! Môže sa narobiť viacej škôd pre hospodársky život vtedy, keď pôdu dostane pracovitý roľník a deputátnik, alebo vtedy, keď zostane v rukách maďarského veľkostatkára, Nemca, alebo iného nežičlivca nových pomerov a nového štátu? Podobné hlasy ozývaly sa i proti bývalej československej pozemkovej reforme. Hospodársky život bude vrah zhumpľovaný. Pozemková reforma má sa prevádzať podľa vedeckých zásad. Drobenie pôdy sníži produkciu, ohrozí sa roľnícky priemysel a pod. Ako smiešne vzerajú dnes všetky petície, protesty a pamätné spisy, ktorými sa obracali cukrovarníci, veľkostatkári a múdri národohospodári na československú vládu v r. 1920, aby zamedzila rozdrenie veľkých objektov. Československému poľnohospodárstvu maľovali tú najčiernejšiu budúcnosť, ak sa rozdelia veľkostatky.

Počuť i také hlasy, že pozemková reforma bola prehnaná, a to práve vtedy, keď ľud už veľmi hlasne sa dožaduje rozdelenia všetkej veľkostatkárskej pôdy. Počuť i také hlasy, že táto pozemková reforma je len nahodilým a normálnym sprievodným zjavom našej revolúcie. Tým sa chce povedať, že jej význam je zvyčajný a jej dosah malý. Nie je tomu tak. Táto pozemková reforma nie je len akýmsi samozrejým vedľajším zjavom našej národnej i štátnej obrody. Ba naopak, práve u nej sa v podstatnej miere uskutočňuje a ňou vyjadruje hlboký a v dejinách nášho národa doteraz nevídaný sociálny i národný prevrat. Je smiešne a priamo škodlivé, keď niekto chce bagatelizovať našu pozemkovú reformu, ktorú si ľud vyžiadal, ktorá je v záujme roľníkov a slovenskej dediny a ktorú si uskutočňujú sami roľníci.² Podozrivé sú tiež hlasy, akoby táto pozemková reforma mala mať len charakter doplnku starých pozemkových reforiem. Je proti úmyslu širokej ľudovej pozemkovej reformy tá zásada, že majú sa dopĺňovať len isté roľnícke majetky tak, aby sa tvoril silný a hospodársky prosperujúci stredný roľnícky stav.

² Táto zásada bola buržoazii trnem v oku, pretože zde hrozilo nebezpečí, že se pozemkovou reformu nepodaří zesabotovat. V košickém tiskovém orgánu Demokratické strany „Demokrat“ byl ve dnech 10. a 12. 5. 1945 uveřejněn na pokračování článek označený velmi nápadným titulkem „Parcelácia na právnom podklade“ a podtitulem „Len Predsedníctvo SNR môže určiť, ktorý majetok podlieha parcelácii a len ono ju môže definitívne konat.“ V úvodu článku se zdůrazňovalo: „V niektorých okresoch sa už pôda rozdelila medzi ľud, aby nezostala neobrozená teraz, keď musíme bojovať o každé zrno. Takéto prídeľy treba považovať za dané do dočasného užívania. SNR môže totiž pri definitívnej úprave prídeľov rozhodnúť celkom ináč, keďže len predsedníctvo SNR je kompetentné rozhodnúť, kto je zradcom a nepriateľom národa, ktorý majetok a v akej miere podlieha parcelácii a p.“ (Demokrat, 10. 5. 1945.)

Tendence tohoto článku, stylizovaného ostatně velmi obratně, je zřejmá. Vzít v pochybnost vše, co se již ve věci pozemkové reformy na východním Slovensku učinilo, zasít mezi rolníky nejistotu a vytvořit dojem, že rozhodující jsou při pozemkové reformě úřady a nikdo jiný.